

Олена Цимбалюк

РОЛЬ І МІСЦЕ КОСТЮМА В ДИТЯЧІЙ КАЗЦІ

Дитяча казка для дитини – це великий, самодостатній світ, який традиційно вибудовується за давно усталеними законами, незалежно від того, чи йдеться про людей, тварин, сучасність чи сиву давнину. Коли дитина досягає певного віку і слухає казку не лише «з уст матері», а залучає до сприйняття зорові образи, створені графічно на сторінках книжки, засобами мультиплікації або театральної вистави – починає спрацьовувати цілий комплекс відчуттів, покликаний закріплювати вже набутий життєвий досвід і пізнавати нові грані суспільного буття.

Дитина бачить героїв казки, й їх сюжетна функція вже розкривається через їх зовнішній вигляд. Це, насамперед, представники природи – фауни і флори, також предметного світу, створеного людьми, і, власне, люди – реальні земні (рибалки, королі, мачухи...) і земні нереальні, вигадані антропоморфні образи – чаклуни, відьми, феї, чаклики, русалки..., і неземні – живі чи механічні. Сюжетна функція героїв відображає їх життєву, суспільну позицію, тут чітко розмежовуються добро й зло.

Отже, дитина почала сприймати світ зоровими образами. І той, хто допомагає їй це здійснити (художник-мультиплікатор, ілюстратор дитячої книжки, художник з театрального костюма тощо), «змушений» завжди бути наполовину в дитинстві, щоб не втратити свіжості й гостроти сприйняття (вперше) баченого й, разом з тим – бути професіоналом. Одним з важливих допоміжних засобів створення таких образів є костюм (одяг, доповнення до нього і аксесуари, прикраси та зачіска з гримом).

Приміром, маленька людина ще не осягнула глибин релігії, вона робить перші кроки в розумінні любові і слухняності, обов'язків перед батьками та рідними. Тут їй допомагає укріпитись морально й духовно образ Св. Миколая, який безпомилково пізнається дітьми, починаючи з самого малого віку. Діти вирізняють його на сцені, на сторінках книжок, на екрані.

Слід зауважити, що завдяки деталям костюма діти безпомилково розрізняють образи Св. Миколая та Діда Мороза, незважаючи на те, що їх «активне функціонування» припадає на один святковий період – новорічно-різдвяний.

За словами приховані яскраві образи – Червона Шапочка, Котигорошко, Івасик Телесик, Снігова королева, Кирило Кожум'яка та інші. І в усіх є певні деталі вбрання, доповнень, які роблять наших героїв неповторними, пізнаваними. Якщо Червона Шапочка буде українкою, то все одно матимемо головний убір в українському стилі червоного кольору. Інтернаціональні образи – як от образ Розбійника – легко наповнити національним звучанням, додавши до обов'язкових атрибутів головоріза елементи традиційного вбрання. Козаки завжди українці, а от казкові пірати діяли на теплих далеких морях...

Мова костюма для дітей у виставах є в першу чергу зрозумілою. Відомо, що театральний костюм – багатогранне явище, особливо для дітей важливо не помилитись, створити виразний, лаконічний, зрозумілий з першого погляду образ героя. Зокрема, не виходячи за межі фестивалю «Казковий карнавал», згадаємо з минулого театрального конкурсу (I-й Міжнародний фестиваль, 2006-й рік) виставу-казку на дві дії «Квіткова крамничка» (автор, режисер-постановник і художник по костюмах Андрій Сендець-

кий).

Автор притримувався елементарних вимог до театральних костюмів-образів в дитячій виставі, які відображали різноманітні квіти. В результаті усі квіти, герої сюжету, легко пізнавались маленькими глядачами. Дизайнер, безперечно, мав спокусу «побавитись» формами, кольором, інтерпретуючи першоджерела за волею творчої уяви, дозволивши фантазії панувати над конкретною реальністю. Натомість, такий творчий експеримент, цікавий в колі прихильників моди, дітям не був би на користь.

Уважне й багаторазове споглядання костюмів-героїв казок допомагає зробити книжка. Камерність атмосфери сприйняття графічних зображень, навіть інтимність, дозволяють відтворити діалог між глядачем і зображенням, яке інколи супроводжує дитину ще багато років. Погляд знову й знову повертається до улюблених героїв, часом вихоплюючи щось нове в їх зовнішності. В уяві закріплюються нові стандарти й шаблони. Важко переоцінити тут виховну роль ілюстратора книг, який виконує в певній мірі й освітню місію.

На прикладі ілюстрацій книг видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» можемо переконатись у важливості певної документальності в подачі костюмів. Діапазон ілюстрування українських народних казок не обмежується тільки селянським одягом, позитивно, що художники вводять і вбрання української шляхти, широко популяризуючи таким чином український національний історичний костюм. Серед героїв казок не лише люди, але й представники тваринного світу – миші, лисички, вовчики, песики, зміючки тощо, які вбрані в традиційні строї. Маленький громадянин нашої держави, сприймаючи через костюм образи героїв, при звичається до культури свого народу також і завдяки костюмам.

Улюбленими для художників казок є шедеври світової класики, які ілюструються ретельно й цікаво. Але одна така загальновідома казка, «Спляча красуня» Шарля Перро, підставляє класичну «свиню» ілюстраторам. Чомусь не уважно прочитується художниками той момент, коли молодий принц, їдучи лісом до замку, зустрічає сплячих людей в дивних, на його погляд, костюмах. Адже пройшло сто років, мода помінялась не один раз, але образ казкової красуні, переданий через пишну довгу спідницю й облягаючий ліф, не контрастує із костюмом молодого принца, бо вони малюються художниками в одному стилі одного часу (зокрема, «Лучшие сказки мира», художник Денис Гордєєв, видавництво «РОСМЭН», Москва, 1998-й рік).

Отже, історичні, традиційні народів світу, сучасні, фантазійні, футуристичні костюми передають маленькому глядачеві настрій казки, надають національний колорит, відображають зріз епохи, разом з тим виховують, вчать, ненав'язливо розширюють знання про світ маленької людини.